

UN ALBUM MONUMENTAL

Abstract

The monography României din jurul României by Vasile Şoimaru – highlights the significant aspects of ethnolinguistic continuity and offers indisputable testimonies of Romanian presence in the South and Central Europe. The theme is not only patriotic but also important economically, politically and strategically. A further ignorance of our roots, the expression of dissatisfaction, waiting for solutions – all these can no longer be considered actual. The cult and brave man, Vasile Şoimaru, is an example. He forces us to get out of passivity, to abandon our comfort and to assume qualitative leaps. Reading this volume, we can conclude that the Romanian nation is on the way to regain self-awareness.

Keywords: The Romanian around the Romania, monography ethnographics, ethnolinguistic continuity, conscience of nation, orthodox church, toponym, hydronym.

* * *

Prin **României din jurul României. Monografie etnofotografică**¹, Vasile Şoimaru atrage atenția lumii civilizate contemporane asupra unui adevăr tulburător prin semnificațiile sale – mărturii incontestabile ale continuității românității în această arie vastă central și sud europeană.

Ți se taie răsuflarea chiar și la o simplă răsfoire a prețiosului și – nu greșesc dacă scriu – **luxosului** album de 376 de pagini (20,8 x 27,8 cm), artistic realizat de un intelectual patriot, animat de exemplare sentimente și de avânturi nobile pe care am avut privilegiul de a-l cunoaște personal! Doar cei în necunoștință de cauză în privința originii și dăinuirii multimilenare², pe vastele spații ale așa-numitei Vechi Europe³, a strămoșilor „celui mai numeros popor după inzi” (cf. Herodot), ori poate aceia măcinați, vai, de o încrâncenată reavointă pot ignora, pot fi indiferenți față de elementele comune precum limba, frumusețea portului, trăinicia datinilor, hărnicia, optimismul, ospitalitatea și puterea de adaptare a celor ce-și zic ori li se zice români / rumuni / valahi / vlahi / volohi / bolohoveni / moldoveni / basarabeni...

Probabil însă că multora nu le convine evidența și, de aceea, puși dinaintea acestor probe moderne, incontestabile, ale continuității etnolingvistice în spațiul carpato-danubiano-pontic preferă să folosească „arma” hîtru surprinsă printr-un lexem cu tîlc, împrumutat și înglobat ingenios-românește într-o ironică zicală, anume *a face pe niznaiul*. Nu ne trebuie un efort mare de imaginație spre a circumscrie caracterial această specie vorbitoare, dar puțin gînditoare, dacă ținem cont că prima ediție a cărții, cea din 2008, a fost aproape ignorată, potrivit autorului: „În Basarabia, ziarele guvernamentale n-au scris o vorbă despre cartea asta. Doar ziarele de opoziție au remarcat-o și citeva instituții de presă din România. Pentru oficialii români, în schimb, cartea nu există. Nici Departamentul Românilor de Pretutindenii, nici Institutul Cultural Român nu au cumpărat vreun exemplar” (cf. p. 354). Lăsîndu-i în plata Domnului pe acești inși obișnuși să aștepte pînă mai ieri „indicații prețioase” de la vreun așa-zis „cîrmaci”, iar astăzi „semnale” și „recomandări” (la fel de prețioase!) de la „experti” aiurii și famelici, spre a nu se abate, chipurile, de la „corectitudinea politică”, să ne referim la conținutul albumului datorat lui Vasile Şoimaru, pe care-l consider de maximă importanță nu atît pentru trecutul, cît pentru viitorul românilor.

Tema este nu numai patriotic-generoasă, ci și arzătoare economic, politic și strategic. Deși, pînă mai ieri, oficialii păreau să aibă alte priorități, judecînd după observațiile unei jurnaliste⁴, optimist fiind prin formația profesională, consider că rezultatele alegerilor din România și Republica Moldova din al douăzeci și cincilea an de la Revoluția din 1989 sînt de bun augur, iar reeditarea extraordinarului album o socotesc nu o simplă coincidență (căci, vorba părintelui Constantin Galeriu, *nimic nu este întîmplător, totul e proniator*), ci o lovitură de buzdugan necesară în gongul istoriei recente; de aici și necesitatea scrierii rîndurilor de față.

Cuprinsul este edificator: **Marașmușul istoric, Nordul Bucovinei și Ținutul Herța, Basarabia, Transnistria, Noua Serbie, Slavo-Serbia, Crimeea și Caucazul de Nord, Cadrilaterul și Valea Timocului bulgăresc, Valea Timocului și Banatul Sîrbesc, României, Istro-români, României din Ungaria, Valahii slavizați din Cehia, Slovacia și Polonia, Urmele bolohovenilor în Galiția, Poduța și Podolia, Copiii români: de la poalele Caucazului pînă în Munții Stîncosi, Vestigii românești pe alte meridiane: Turcia, Italia, Austria, Țările Baltice, Kazahstan, Canada**. L-am reproduș aici nu numai ca pe un necesar *remember*, ci, aș îndrăzni, lăsînd imaginația cititorilor acestor rînduri să adauge la aceste toponimice și alte localități unde trăiesc temporar confracții lor din diaspora – anume în Italia, Spania, Anglia, Franța, Germania, Belgia⁵ ș.a.m.d. – ca pe un posibil cuprinzător și coerent program cultural-economic al românimii de pretutindenii pentru următoarele două decenii. A ne ignora în continuare rădăcinile; a ne complăce la nesfîrșit să ne tot plîngem de milă, așteptînd de aiurea soluții (i.e. „investiții”, „aprobări” și „implementări”); a ne lăsa periodic călcați în picioare de acei europeni ce cred că dețin monopolul prosperității, considerînd că ne-au făcut, pasă-mi-te, favoruri extraordinare primindu-ne în „familia europeană” (trafîndu-ne însă ca pe o biată Cenușăreasă, bună de amăgit cu poleiala și sclipiciul expuse la discreție prin supermarketurile ridicative precum chipurile după ploaie!); a ne lăsa în continuare ademeniți aiurea de salarii mai bune lăsîndu-ne de izbeliște vetrele strămoșești, toate acestea (și altele la fel, pe care, renunțînd a le mai enumera amănunțit, le trec aici doar sub denumirea de „forme fără fond”) nu mai pot fi considerate de actualitate.

Iată că Dumnezeu ne trimite oameni culți, curajoși, jertfelnici, precum Vasile Şoimaru, care ne pot fi exemple în acest început de drum; împărțîndu-ne din experiența și opera lor, ei ne obligă să ieșim din pasivitate, să ne abandonăm comoditățile, să ne asumăm salturi calitative, renunțări și chiar sacrificii. Ni se cere mai întîi să luăm act de mesajul lor ardent, să-i lăsăm să se exprime plenar; să ne deschidem, deci, fără prejudecăți, inimile și mințile, primindu-le darurile cu recunoștință. Apoi, urmîndu-le exemplul, sîntem chemați să ne schimbăm radical ca, odată cu aceasta, să putem modela altfel prezentul nostru și viitorul urmașilor.

Definitiv, pentru redobîndirea conștiinței de neam, este calea dreaptă, neabătută, prin lumea actuală, așa cum mi se pare tulburător redată în cea mai misterioasă dintre fotografiile albumului, anume cea dublă, de la pp. 34-35. Aici, pe un fundal patriarhal, mioritic, e proiectat în diagonală un dinamism calm, cu rezonanțe ancestrale. În pofida celor șase oi răzlețite, în care aș vedea o aluzie la fiii rătăcitori prin lume ai zilelor noastre, cele treizeci și șase țin poteca, merg ca pe o funie a speranței, către o țintă încă nevăzută, necuprinsă în fotografie, dar imaginabilă. Dacă 16% reprezintă, cifric, abaterea de la cale, rătăcirea, dezorientarea, e reconfortant că 84% reprezintă drumul drept, asumat de majoritatea vietăților **orientate**. Fiindcă îmi place să interpretez această fotografie și în cheia credinței, cei 84% de creștini ortodocși ar fi suficienți atingerii finalului dorit la scara națiunii – final mîntuitor, de va fi voia lui Dumnezeu. Deocamdată, așa cum ar rosti orice Tată / Mamă care-și vede venind fiul / fiica acasă, cu chip luminos: îmi spunea mie inima c-ai să găsești drumul, ori că ai să reușești... scriu și eu, în acest final de paragraf: îmi spune mie inima că veți reveni la conștiința de neam, iubiți români!

Să folosim, așadar, prilejul înălțător oferit de Vasile Şoimaru!

Toponimele și hidronimele mîngietoare au, multe, înfloritură diminutivale, sugerînd gînduri tot ca pe guri de rai: Apșa (desigur de la „apșoară”), Cernăuca (la fel ca Negruța, întrucît „cerna” înseamnă „neagră”, mai exact „de culoarea cernelii”), Toporăuți (unealtă familiară pădurarilor, neapărat frumos împodobită – îmi imaginez!), Onuț (desigur, derivat de la Ion), Serafinet (pîrîu cu nume de ceată îngerească!), Ceremuș (rîu curgînd, după nume, molcom și șoptitor, lăsîndu-se adumbrit, la un anumit loc, de o mirabilă punte pe care, închizînd ochii, pășesc și o simt legănîndu-mi-se amețitor sub tălpi!), Căușeni (pasă-mi-te de la a face palma căuș, cînd vrei să-ți potolești setea, aflat pe cale), Frumușica (Veche sau Nouă – ce-ar mai putea fi de comentat dinaintea acestor evidente?), Perișoare (aluzie fără greș gingaș-gustativă!) și încă multe altele, la fel de expresive: Grădinița, Țăchinăuca, Gorodnița ș.a.

Ce fel de locuitori să împodobescă, oare, cu memoria, intențiile și lucrul lor asemenea meleaguri? Iată, de sub fotografiile respirînd propeșime, frumusețe, speranță, optimism, cîteva prenume neașe: Ion, Ioan, Simion, Petre, Vasile, Vasalie, Ileana, Gheorghe, Marin, Maria, Octavian, Viorica, Dumitru, Lia, Constandin, Tudor, Teodor, Eva, Măriuța, Trifu, Catrina... Nu cumva s-or fi înstrăinat însă prin

numele de familie, unii ca aceștia? Nicidcum, dacă judecăm după antroponimele Creangă, Pădeanu, Paulencu, Buzu, Iova-Șimon, Marc, Fodoreanu, Nanea, Adam, Șoșdean, Barbu, Dimitrievici-Cârcoabă, Iordăchescu, Suceveanu, Nicolaevici...

Cînd specificul locurilor și limba conlocuitorilor au covîrșit tăria indubitabilă a originii românești, emoționante compensații năvălesc neașteptat, bunăoară, dintr-un epitaf timocean: „Draghi / Dragi Dimitrijević Krčoba (1954-2007) DRAGHI, DRUMAȘULE / DRUM AI DRUMĂIT / TOT PENTRU POPORUL TĂU IUBIT / CÎNTECE AI CÎNTAT / JOCURI AI JUCAT / ÎN-TRO (sic) HORĂ MARE / ȘA FRUMOASĂ / PE TOȚ ROMÂNII AI CHEMAT... / MULCE-AI VRUT Ș-AI ÎNCEPUT / CIASU MORȚI CEA-N TRECUT” (...) (cf. p. 208).

Peste toate acestea, oameni și locuri, vorba teoreticianului tradiționalismului interbelic, Nichifor Crainic, vedem *arcuindu-se coviltirul de azur al Bisericii ortodoxe*. Astfel, dintre filele albumului îmi apar mai întîi zveltele biserici maramureșene din lemn din Apsa de Mijloc, din Apsa de Jos, din Alexandrovka, din Sokirnița și din Holodnoie. Degetele întîrzie să răsfoiască mai departe filele, iar privirile rămîn încă îndelung atrase cînd de noua Biserică „Sf. Nicolae” din Cernăuți, cînd de vechea biserică dedicată aceluiași mare și sfînt ierarh aducător de daruri, datată 1607, ori de mai „tînăra” Biserică „Sf. Gheorghe” (din 1783)... Las imaginația să mă poarte mai departe: îmbibîndu-mi sufletul în marea sărbătoare de la Boian (23 august 2009), după înconjurarea bisericii, merg să văd biserica și mormintele Hurmuzachilor de la Cernăuța, apoi mă las ademenit și poposesc la umbra falnicilor copaci din jurul Bisericii „Sf. Ilie” din Toporăuți, datînd din secolul al XVI-lea, ctitorie a domnitorului Miron Barnovschi. Intru mai departe în străvechii lăcaș închinat Înălțării Domnului din Lujeni (1453-1455) și admir noua biserică din Chițmani a cărei imagine e vecină cu aceea a lăcașului ortodox din Valeva... Mînăstirea Creșciatic (1609), sobră, strînsă bine în chingi betonate și asfaltate, contrastează cu biserica din lemn situată în localitatea cu nume legendar, Dumbrava Roșie, expusă vesel din toate părțile luminii soarelui și asaltului ierbii. Biserițele sătenilor din Petriceanca și Sinauții de Sus capătă replica bisericii Nașterea Sfîntului Ioan Botezătorul, construită de boierul Alexandru IIschi în 1792... La Davideni se află o veche biserică din lemn cu acoperișul șindrilat amintind de cele maramureșene, iar la Șipotetele Sucevei – una al cărui paroh a fost Iralie Porumbescu, tatăl cunoscutului compozitor Ciprian Porumbescu. O maiestuoasă mînăstire construită la Bănceni e secondată de artistul fotograf de două biserici istorice din Molnița și Hreățca. Pe următoarea pagină biserica din Tîrnăuța, al cărei ctitor este Alexandru Sturza (1811), își dă binețe din înaltul zidurilor sale albe cu modesta biserică din lemn din Lucăuți. Verdele lăcașului din Serbineț intră în dialog cu maron-gălbuiul bisericii din Romăncăuți, satul natal al eminescologului Constantin Popovici, după cum consemnează mereu informatul Vasile Șoimaru... Îmi închipui, apoi, cum lua parte la slujbe poetul Grigore Vieru, în vechea biserică din Pererita, Briceni... Catedrala din Bălți și mînăstirea Călărășăuca de la Nistru au în comun albastrul, în timp ce biserica proiectată de Alexei Șciusev din Cuhureștii de Sus are aspect strașnic de cetate medievală... Boierul Ștefan Leonard a ctitorit Biserica „Sf. Elisaveta” din Cubolta, în josul paginii fiind plasată fotografia bisericii ștefanieniene din Putinești, Florești... De pe pagina următoare, realizînd un contrast minunat, prin fundalul verde-ntunecat al unei măguri împădurite, artistul ne aduce imaginea paradisiacă, galben-solar, a bisericii mînăstirii Saharna... Acuitatea privirii mi-e încercată, o filă mai departe, de contururile îndepărtate ale unei mînăstiri rupestre văzute din Transnistria, anume aceea de la Țîpova, apoi ochii mi se odihnesc rotunjit sub bolta Catedralei din inima Chișinăului... Din fotografia panoramică a Trebujenilor de pe Răut îmi năvălesc azuriu turlele unui somptuos lăcaș sub care bănuiesc a fi început o slujbă de seară, în timp ce de pe pagina alăturată, grație obiectivului aparatului de fotografiat astfel fixat, încît sus rămîne o fișie a bolții principalei porți, sînt invitat să intru, prin ușile larg deschise, în biserica mînăstirii Curchi (aici, la pagina 129, această imagine e încă o dovadă a înaltei măiestrii atinse de Vasile Șoimaru)... Biserica ansamblului de la Căpriană, ocupînd ambele pagini, apoi Biserica „Adormirea” din Horodiște, Călărășăuca din secolul al XVIII-lea, culminînd cu impunătoarea Biserică „Sfînta Treime” din Onițcani, Criuleni, cu albastrul înstelat al acoperișurilor celor patru cupole din virful cărora țîșnesc sfînșitor spre cerul adevărat crucile specific ortodoxe mă fac să rămîn, iarăși și iarăși, în deplină, liniștită admirare... Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni, cu sîngerul impresionant al picturii sale interioare, apoi incinta, semănînd a paraclis, de lîngă Cetatea Albă, unde s-au păstrat moaștele Sfîntului Ioan cel Nou de la Suceava, pînă la aducerea lor în fosta cetate de scaun a celui mai viteaz dintre domnitorii Moldovei, Sfîntul Ștefan cel Mare, constituie alte folositoare, meditative popasuri spirituale... La fel, Biserica „Sf. Nicolae” din Chilia Nouă, ctitorie a lui Vasile Lupu, cu o arhitectură originală, neverosimil alungită, ori mărețele catedrale „Sf. Nicolae” (1754) și „Sf. Gheorghe” (1809-1819) din Movilău-Podolsk, vechi ctitorii moldovenești, cărora le dă binețe, de pe pagina alăturată, Catedrala din Balta, cu minunatele ei dantelării ale acoperișului dominant albastru, alături de biserica din Handrabura, zugrăvită la exterior în culori solare, îmi apar ca binecuvîntări ale Proniei Cereștii... Din trecutul transnistrean strigă către noi, a neputință, ruinele bisericii din Perișoare (azi localizată în Mardarivka, adică în comuna Mardari), dar se یتesc – slavă Domnului! – gătite ca niște mirese ale lui Hristos, bisericile satelor Grădinița (în limbajul rusofon: Gradiñți) și lasca... Mai departe, dintre copaci generoși, rîde spre soare biserica din Valea Hoțului (azi Dolinskoie), sat cercetat și apoi immortalizat de echipa lui Anton Golopenția într-o monografie din 1942... Acestora li se adaugă biserica din Racova, cea din Novomirgorod (clădită în secolul al XVIII-lea), mîndra biserică din Suboțița și cea al cărei pridvor cu patru coloane amintește vag de un templu grecesc din Velikoserbulovka... Ce alt răspuns potrivit aș putea căpăta la această enumerare ce abia-abia mai încapă în acest paragraf decît un dangăt de clopot de la Catedrala din Bazargic (astăzi Dobrici), împletit cu altul, al catedralei din Silistra?... Cred că acesta e tainicul mod de comunicare dintre bisericile vii, frecventate de români creștini, mai ales, duminica și de sfîntele sărbători... Iar dacă își vor înălța la unison rugăciunile de slavă, de mulțumire și de cerere a unității preoții urmași de enoriași din bisericile din Hirleț, Cosova și Rabrova, asemenea acelor din bisericile „Sfînta Maria” din Aminciu, „Sfîntul Zaharia” din Linotopi, „Schimbarea la Față – Sf. Sotir” din Korcea, ori din Cuțufleani (Panaghia), din Elbasan, poate acompaniați și de ale acelor din mînăstirile Moscopolie și „Sf. Naum”, de pe malul lacului Ohrid, Dumnezeu le va trece cu vederea?... Mă îndoiesc!... Cu gîndul din nou la părintele Ciprian Grădinaru, visez la inițierea unei **candle a rugăciunii românilor de pretutindeni!** Fiind tentat să-mi închei aici răsfoirea tematică la care m-a îndemnat acest numitor comun al românimii, BISERICA, tresar la surprinzătoarea sveltețe maramureșeană a lăcașului de cult din Most, Cehia, și, neputînd trece sub tăcere o altă fotografie, mai dezvolt o frază despre osemintele domnitorilor din secolul al XVII-lea Ștefan Petriceicu al Moldovei și Constantin Basarab al Țării Românești, reunite, aș zice, premonitoriu în criptele subterane ale Mînăstirii „Sf. Onufrie” din Lavrov. Odată cu gînditorul pedepsit de comuniști, fără judecată, la cincisprezece ani de temniță la Jilava, la Văcărești și la Aiud pentru creația și credința sa, reiterez: „*Pentru noi și pentru cei cari vor veni după noi, sensul istoriei noastre și al vieții și artei populare rămîne pecetluit dacă nu ținem seamă de factorul creștin...*” (cf. Nichifor Crainic, *Sensul tradiției*).

Pe lîngă bisericile creștin-ortodoxe răspindite atît în Țară, cît și pe vastul areal din jurul României, o a doua constantă spirituală a românimii este Mihai Eminescu. Începînd cu selecția de fotografii reprezentative de la pagina 23, unde genialul poet, prozator și gazetar apare printre cele șase chipuri ale unor personalități-reper⁶ alese anume ca, prin extrase din lucrările lor, să fie alcătuit, ca mortarul dintre pietrele unui zid de cetate, un liant al capitolelor monografiei, Mihai Eminescu e reprezentat în varii ipostaze artistice. Le propun cititorilor în ordine: bustul de la Slatina (cu primele versuri emblematice ale **Doinei**: „*De la Nistru pîn' la Tisa / Tot românul plînsu-mi-s-a...*”), statuia în picioare și bustul de la Cernăuți – orașul formării adolescentului; bustul situat în curtea Casei memoriale „Aron Pumnul”, legîndu-i o dată în plus în postumitate pe cei doi intelectuali ai Bucovinei; două plăci memoriale amplasate în același oraș pe clădirea școlii primare și pe cea a gimnaziului care i-au marcat primii pași ai devenirii sale geniale. Mai departe, îl descoperim la Odesa, unde i s-a ridicat un bust, în plus fotografat immortalizînd și Kuaialnikul lui Mihai Eminescu din suburbia orașului. Un alt bust există, de asemenea, și la Uzdin, în Voivodina. La pagina 278 e reluat cunoscutul portret din tinerețe realizat în 1869 de fotograful Jan Tomáš, care a locuit într-unul din imobilele situate în Piața Sf. Venceslas din Praga. Mergînd pe urmele studentului extraordinar M. Eminovici, Vasile Șoimaru fotografiază Cetatea Cracoviei (vizitată de poet pe la 1874) și sugerează inspirat atmosfera celebrului oraș austriac prin cîteva „*sedii, uși și scări din viața vieneză a lui Mihai Eminescu*” (cf. p. 321). Timp îndelungat rămîn privind Universitatea din Viena, unde mîntea celui de-al șaptelea copil al căminarului

Gheorghe Eminovici s-a îmbogățit audiind cursurile de anatomie descriptivă ale lui Joseph Hyrtl, cele de fiziologie ale lui Ernst Brücke, prelegerile de drept roman ale lui Rudolf Ihering, de istoria filosofiei ale lui Robert Zimmermann, de filosofia dreptului, economie politică, științe financiare și administrative ale lui Lorenz Stein, de drept internațional ale lui F.X. von Neumann ș.a.m.d., dovadă stînd manuscritele și caietele sale, parțial publicate de Magdalena D. Vatamaniuc în 1981 sub titlul *Fragmentarium*, la Editura Științifică și Enciclopedică din București. Nu aflu mai potrivite cuvinte însoțitoare pentru fotografiile-omagiu ale lui Vasile Șoimaru decît **Legămîntul** lui Grigore Vieru: „Știu: cîndva la miez de noapte / Ori la răsărit de soare / Stinge-mi-s-or ochii mie / Tot deasupra cărții Sale. // Am s-ajung atunce poate / La mijlocul ei aproape. / Ci să nu închideți cartea / Ca pe recile-mi pleoape. // S-o lăsați așa, deschisă, / Ca băiatul meu ori fata / Să citească mai departe / Ce n-a dovedit nici tata. // Iar de n-au s-auză dinșii / Al străvechii slove bucium, / Așezați-mi-o ca pernă / Cu toți codrii ei în zbucium.”

Istoria modernă, însîngerată, își deschide din album privirile către noi, de pildă, prin Memorialul de la Fîntîna Albă (Katynul românesc), despre care am scris și eu un îndurerat articol în urmă cu ceva timp⁷, ori prin crucea dureros improvizată și înălțată simbolic, după șapte decenii de la tragedia armatei române din 19-24 noiembrie 1942. Cea din urmă imagine e preluată și pe coperta unei cărți cutremurătoare, **Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare**, căreia, de asemenea, i-am dedicat cîteva pagini⁸ și o chemare către români printr-o petiție comemorativă online bine primită chiar și de autorul cărții – același brav patriot Vasile Șoimaru⁹.

Lacrimile roșii ale Basarabiei – cum își intitulează metaforic talentatul fotograf o altă superbă imagine cu maci (cf. p. 154) – ar putea fi trimise cu dedicație, una cîte una, decidenților politici ai prezentului, nu numai spre luare-aminte, ci și spre inspirație făptuitoare, căci mulți îmi apar atît de patrioți în vorbe (mai ales în campaniile electorale!), încît, potrivindu-mă acestor fraze, mai, mai că-mi vine a scrie: „UNIREA-i foarte aproape, frați români! Pregătiți-vă hainele de sărbătoare!!”

Ce alt argument istoric mai puternic întru reunire ar putea exista decît domnia glorioasă peste aceste meleaguri a Sfîntului voievod Ștefan cel Mare a cărui umbră îmi pare a plana vulturoasă atît deasupra impunătoarei Cetăți Albe (cf. p. 150), cît și deasupra turelor bisericii din Căpriană ce se oglindesc în undele lacului învecinat (cf. p. 132-133)? Nu văd cum ar putea un român să interpreteze în alt fel invocația din *Doina* lui Mihai Eminescu, ori monumentul din Chișinău al voievodului, cu simbolul creștinătății ridicat deasupra capului de cel ce-a învins în cele patruzeci și patru de războaie de apărare socotite de cronicar, după numărul citorilor, ori sabia viteazului, învăluită în legende, aflată la Topkapî (cf. p. 315). Lipnicul și biserica din Putinești, Florești, mi se par emoționant secundate de fotografiile recente ale unor români anonimi din Crimeea ori din satele românești din Caucazul de Nord (Moldovanskoie, Moldovanovka, Moldovka...) care țin la vedere tablouri ale sfîntului voievod... Sînt încredințat că uriașul stejar din Cobîlnea (cf. p. 120), atribuit prin tradiție aceluiași mare sfînt, va apuca să înfrunzească și-n aerul mai tare al României reunite...

Îmi permit în acest loc al însemnărilor, cerînd asentimentul cititorilor rîndurilor mele, o mărturisire. Dacă pentru soția mea, Liana Floarea, cel mai entuziasmant capitol din album este al XIII-lea: *Copiii românimii. De la poalele Caucazului pînă la Munții Stîncoși* (cf. p. 304-311), unde, într-adevăr, minunatele fapte ce sînt daruri dumnezeiești își înfățișează splendorile promițînd dăinuirea – și aici descopăr cîteva fotografii ce ating foarte înalte calități artistice, îndeosebi acelea care-i prezintă pe micuți în costume tradiționale –, pentru semnatarul acestor pagini cel de-al III-lea capitol, dedicat **Basarabiei**, e cel preferat. Privind imortalizarea unor locuri încă nevizitate de mine, dar tainic familiare și, mai ales, chipurile omenesți cu ochi ce mă scrutează și ei pe mine, parcă năzuind ceva și îndatorîndu-mă printr-un fel de promisiuni nerostite, mi se accelerează bătăile inimii mai tare. Există în această secțiune a albumului două imagini, la paginile 137 și 139, aparent fără a ieși din comun comparativ cu celelalte. Ele însă produc sufletului meu rezonanțe ce se pierd în adolescența petrecută, ca licean, în preajma unor oameni foarte dragi – i-aș putea numi chiar părinții mei spirituali –, anume familia Nedela. E vorba, mai precis, despre profesorul Enache (Ache) și profesoara Valentina, ambii trecuți deja la Domnul. I-am frecventat aproape lunar, de-a lungul anilor, iarna, cînd locuiau în București. De nenumărate ori m-au invitat într-un loc special, la Cropolea, din Mehădia, pe Valea Cernei, unde se refugiau vara, loc mirific situat la vreo unsprezece kilometri de Băile Herculane (domnul Enache Nedela acolo își avea obîrșia). Ei bine, blînda, ospitaliera, frumoasa, cocheta, priceputa gospodină și mereu zîmbitoarea doamnă Valentina se născuse în Cimișlia! Se refugiasse în Patrie, de frica deportării te miri unde, cînd li se rechiziționase casa de către rușii invadatori și fuseseră aruncați pe drumuri... Îi ascultasem adeseori povestirile despre Basarabia sa natală, despre viața îmbelșugată pe care o dusese, căci familia sa era una fruntașă. De aceea, îndrăgind-o pe doamna Valentina, nu puteam să nu îndrăgesc și eu Basarabia ei natală, acel trup smuls Țării și supus unei atroce desnaționalizări. Abia după 1990, cînd, amestîtă de „podurile de flori” și de avînturile unor idealști (ca mine!) răspunzînd entuziast îndemnului „cărți pentru Basarabia”, își învinsese rațiunea nemaiputînd de dor și se repezise în Cimișlia să-și vadă casa unde se ridicase cîndva copăcel, învîțînd să meargă ținîndu-se de balustrada scării de la ușa principală, avea să descopere cu amar că proprietarii imobilului ce fusese transformat demult în grădiniță (de copii), instalaseră vajnici gardieni care, agîtîndu-și armele din dotare, i-au interzis în rusește să se apropie de gard, necum să-i dea voie să mai mîngîie, măcar o dată, acea balustradă a copilăriei... (Re)povestindu-mi întîmplarea printră hohote, lacrimile doamnei Valentina îmi șiroiau în suflet și sughițurile sale îmi urcau și mie un nod în gît care nu mă lăsa a-i spune niciun cuvînt de consolare, așa cum nici acum, cînd aștern aceste rînduri, nu aflu vreunul...

De aceea, dintre inserțiile textuale situate în debutul capitolelor, aleg mai întîi frazele eminesciene: „Înșuși numele «Basarabia» țipă sub condeiele rusești. Căci Basarabia nu înseamnă decît țara Basarabilor, precum Rusia înseamnă țara rușilor, România țara românilor... Pentru capătul veacului al paisprezecelea stăpînirea Valahiei asupra acestor locuri e necontestabilă” (cf. p. 113).

Capitolul al II-lea începe cu notațiile descriptive ale lui Teodor T. Burada¹⁰: „Intrăm în Bucovina, situată între Carpați, Dniștrul de Sus și Molna, cu vechile capitale Siret și Suceava, și cu mormintele lui Dragoș și Ștefan cel Mare. Sînt 127 de ani, de cînd ea fu dezlipită de Moldova, căzînd sub dominațiunea Austriei la anul 1775.” Realipită Patriei în 1918, cedată în 1940 URSS, recuperată în 1941, iar în 1944 din nou cedată, de astă dată RSS Ucraineană, Bucovina noastră are astăzi o soartă ceva mai sumbră decît a Basarabiei (diversionist, aceasta din urmă a fost botezată, după cum știm „Republica Moldova”, dar are șanse reale de integrare în UE și deci, pe o cale ocolită, de reunire cu România în următorul deceniu)...

Și mai îndepărtate îmi apar posibilitățile celorlalte zone locuite de români de a reveni la matcă, așa încît nici n-aș mai insista, sporind amarăciunea mea și a cititorilor, prin citarea observațiilor lui Nicolae Iorga despre Maramureșul istoric, ale lui Anton Golopenția despre Cadrilaterul românesc sau, din nou, ale neobositului călător Teodor T. Burada, de astă dată despre vlahii din Valea Timocului...

În fine, ca și imposibile, în aceeași ordine de idei, ar fi perspectivele istororomânilor, ale aromânilor și ale moldovenilor transnistreni de a-și potrivi și administrativ-geografic fluxul vieții alături de frații lor ce trăiesc, mai departe, în inima Vechii Europe (dar, scriînd aceste fraze, nu uit să adaug, parafrăzînd Cuvîntul biblic: ceea ce oamenilor li se pare, la un moment dat, imposibil, lui Dumnezeu îi este posibil!)...

Meritul cărții excepționale pe care am avut privilegiul s-o comentez în aceste pagini este subliniat și în prefața prof. univ. dr. Zamfira Mihail¹¹: „Vasile Șoimaru a visat, a îndrăznit și a realizat un fond inestimabil de etnofotografii, cu valoare de unicitate, valorificată doar parțial prin cele peste 2000 de reproduceri tipărite, pe care cercetătorul individual cu greu poate să și-o imagineze încheiată. Este o carte pentru veșnicie pentru că niciodată nu vor mai putea fi surprinse mărturiile așa cum Vasile Șoimaru le-a înregistrat, despre confrății români și pentru a întări «conștiința de sine» a lor, și pe care le oferă drept ofrandă. // Unicitatea cercetării tuturor românilor din jurul României a lui Vasile Șoimaru este o realitate științifică. Timpul lucrează în favoarea întăririi prestigiului ei științific. Instituțiile culturale au început să-l premieze și Societăți savante să-l numere printre membri. Iar cercetătorii să folosească aceste cărți pentru bogăția lor de informații. // Ceea

ce ne mai dorim sînt cărțile viitoare, pe care le pregătește Vasile Șoimaru sau la care începe să se gîndească, și pentru finalizarea cărora îi dorim mulți, mulți ani ca realizări și cu succese!” (cf. p. 8).

Alăturîndu-mă urărilor Zamferei Mihail, conchid că neamul românesc e pe cale de a-și redobîndi conștiința de sine, căci atît populația adunată în rotunjimea actuală a Țării, cît și conaționali rîsiți în lume, din varii motive (chiar dacă aceștia din urmă par ireversibil desnaționalizați), beneficiază de rugăciunile stăruitoare ale celor ce participăm la Sfintele liturghii dar, mai ales, de rugăciunile la picioarele Tronului Dumnezeiesc ale Sfinților Români, știuți și neștiuți, recunoscuți ori nu de sinodul BOR aflat „sub vreme”, după cum am constatat... Dacă gîndul meu, pînă în 2 decembrie 2014¹², era oarecum confuz și greu de exprimat public, acum, mulțumită albumului datorat lui Vasile Șoimaru, a devenit convingere.

Mulțumesc, frate Vasile¹³!

¹Onești, Editura Magic Print, Chișinău, Editura Serebia, 2014.

²Prin aceste descoperiri [este vorba despre rezultatele cercetărilor arheologice din Lunca Dunării, mai exact din depozitul fosilier de la Bugiulești – nota mea, M.F.], istoria pămîntului țării noastre și însăși istoria Europei capătă o vechime de circa două milioane de ani – afirma în 1963 arheologul dr. C. S. Nicolăescu-Plopșor (citat de prof. dr. Augustin Deac, în *Istoria adevărului istoric*, vol. I, Giurgiu, Editura Tentant, 2001, p. 31). Din fericire, luînd-o înaintea adormiților noștri istorici oficiali (în cel mai bun caz ocupați cu „demitizările” ori cu publicarea unor articole „corecte politic” – a se citi: învechite și tributare unei viziuni timorate asupra originilor românii), există realizatori străini de bună credință care au dat la iveală seriale precum cele ce s-au putut accesa, de cei norocoși, la:
https://www.youtube.com/watch?v=_ReAcq6hog4; https://www.youtube.com/watch?v=2TJTtVM_XtM;
<https://www.youtube.com/watch?v=iOOOxovcpS8>; <https://www.youtube.com/watch?v=BvbmJQFF92k>;
<https://www.youtube.com/watch?v=GqsQz9VozT0>; <https://www.youtube.com/watch?v=pJRVeCdFmU>;
https://www.youtube.com/watch?v=EH4_CR51JAo etc.

³Între alții, Marija Gimbutas folosește această sintagmă, alături de Vechea Civilizație Europeană: *Curînd după introducerea unei economii producătoare de alimente în timpul mileniului al VII-lea* [I. Hr.], sud-estul Europei s-a consolidat într-un bloc cultural cu rădăcini și o identitate a sa proprie. Acesta a fost un complex cultural cu desăvîrșire îndreptățit a fi considerat o entitate independentă, nicidecum o reflectare provincială a evoluțiilor Orientului Apropiat, ci o civilizație pe deplin echivalentă celor din Mesopotamia și Anatolia. [...] Spre a identifica această arie din sud-estul Europei drept o entitate separată în familia civilizației Lumii străvechi și, de asemenea, spre a o distinge de Europa Antică (denumire care desemnează de obicei civilizația clasică greco-romană și de Europa Preistorică, am folosit denumirea de Vechea Civilizație Europeană (Old European Civilization) propusă în 1971 la al optulea Congres internațional de științe preistorice și protoistorice de la Belgrad [...] (cf. *Vechea Europă, 7000-3500* [I. Hr.]: cea mai veche civilizație europeană înainte de infiltrarea popoarelor-indoeuropene, Terminologia, în vol. Marija Gimbutas, *Civilizație și cultură. Vestigii preistorice în sud-estul european*, traducere de Sorin Paliga, București, Editura Meridiane, 1989, p. 52-53).

⁴„România tot timpul are probleme interne sau externe mult mai importante decît durerile românilor din jurul granițelor. Sînt mult prea suficienți cei 20 de milioane (sau cîți or fi rîmas) de români din interiorul țării, de ce să-și mai bată capul Bucureștii și cu nenorocii ăia care au rîmas, după trasarea granițelor, în afară. Cu ei sau fără ei, viața celor din România este la fel...” (Eva Iova-Șimon, *Foaia românească*, din 25 februarie 2011, *Jula*, Ungaria) (cf. Vasile Șoimaru, *România din jurul României...*, p. 267).

⁵Am inclus pe listă și această țară nu numai gîndindu-mă la doi apropiați ai mei, ce locuiesc în Bruxelles, împreună cu familiile lor, anume pr. Bogdan Popescu (fiul nașului nostru, pr. Ion Popescu, de la Biserica Icoanei) și fiica mea, Daniela Liliiana, ci mai ales la un alt minunat preot, slujitor la o mînăstire din Namur, situată la aproximativ 50 de km de capitala țării. Mă refer la pr. Ciprian Grădinaru (cf. **PĂRINTELE CIPRIAN GRĂDINARU (Namur, Belgia) – sau RĂVNA PENTRU „RAIUL” FRĂȚIETĂȚII ÎNTRU HRISTOS în vecinătatea „Fiarei” europene. Model și inspirație pentru regasirea COMUNITĂȚII ORTODOXE AUTENTICE, astăzi prea-uitate...** Publicat pe 20 august 2013 pe site <http://www.cuvantul-ortodox.ro/2013/08/20/parintele-ciprian-gradinaru-manastirea-namur-belgia-fratietate-comunitate-parohie-ortodoxa-constiinta-adamica-unitate-familia-ortodoxa/> (am păstrat grafia postatorilor – nota mea, M.F.). Îmi permit să preiau un fragment edificator din articolul citat spre a sublinia că în aceeași direcție a trezirii conștiinței de neam se înscrie și demersul lui Vasile Șoimaru: „Apoi, odată începută slujirea în mînăstire, imediat după cumpărare, în mai 2011, am căutat să punem și acestui loc, de la început, temelie pe care o găsesc esențială oricărei comunități: **duhul de frățietate întru Hristos**. [...] Plecînd de la ideea canonului de obște și inspirat de cele pe care le-am citit la Sfinții închinătorilor, despre cum se nevoiau să se roage chiar și în acele condiții de detenție, am propus comunității să facem la fiecare început de lună cite o **candelă a rugăciunii**. Concret, în atîtea nopți cite putem acoperi, cei care pot dintre noi își «iau» cite o oră în care să se roage – pentru ei și familiile lor, pentru obște, pentru lume, încercînd să nu lăsăm să se stingă rugăciunea niciun minut, vreme de mai multe nopți. Cînd unul a încheiat și merge la culcare, un altul se trezește și aprinde **candela**. Ne-a adus multă bucurie și apropiere întru Hristos, căci e mult har în acele nopți și te simți responsabil pentru obștea ta și pentru toți frații creștini care dorm la acea oră din noapte – fiind singurul, poate, care stă înaintea Domnului, în numele tuturor.”

⁶Celelalte sînt: Bogdan Petriceicu Hasdeu (1838-1907), Teodor Burada (1839-1923), Nicolae Iorga (1871-1940), Dimitrie Gusti (1880-1915) și Anton Golopenția (1909-1951).

⁷Cf. *Ziua Națională de Cinstire a Victimelor Masacrelor, Deportărilor, Foametei și Represiunilor sovietice din Bucovina de Nord, Ținutul Herței și Basarabia*. April 4th, 2013.

⁸<http://limbaromana.org/blog/2014/08/cotul-donului-1942-o-carte-cit-un-tratat-de-istorie/>

⁹<http://www.romaniidinjurulromaniei.ro/articole-blog/1619/vom-obtine-o-frumoasa-victorie/>

¹⁰Iată cum îl prezintă Sava Gârleanu în publicația *Libertatea*, din New York, anul VI, nr. 57, mai 1987: „Un pelerin neastîmpărat străbătea cu neostenire, între anii 1878-1900, toate meleagurile din lume pe unde se vorbea sau se mai vorbise în trecut limba română, pe unde adică se aflau români. O făcea cu dragoste, cu pasiune și dăruire, cum n-a făcut nimeni altul pînă azi, nici măcar cu mintea, după cum pare. Acesta era ieșeanul Teodor T. Burada (1839-1923), un intelectual polyvalent, cunoscut muzician, jurist, folclorist și etnograf, nu mai puțin istoric și literat, animator al teatrului românesc.” (Punctuația și ortografia îmi aparțin – M.F. Cf. <http://miscarea.net/libertatea-teodor-burada.htm>).

¹¹Această prefață e reluată la <http://www.ziaristionline.ro/11/0/1/romanii-din-jurul-romaniei-o-noua-lucrare-de-referinta-a-cercetatorului-basarabean-vasile-soimaru/>

¹²E memorabila dată la care, în chip minunat, l-am înflintit pe autor la librăria bucureșteană „Sophia”, beneficiind de generozitatea Domniei Sale de a-mi dărui un exemplar al cărții!

¹³Fiindcă am scris despre Neam în încheierea acestor rînduri și am folosit (nu doar cu valoare stilistică, întrucît sentimentele și rațiunea nu încap mereu în astfel de haine convenționale!) cel mai înalt nivel de înrudire omenească pentru autorul monumentalului album, anume FRATE, nu pot trece sub tăcere considerațiile sale, preluate dintr-un interviu: „UN NEAM ÎNTREG NU POATE AVEA DEFECTE! Noi, românii, zi și noapte trebuie să ne mîndrim că facem parte dintr-un Neam care a supraviețuit milenii pe o insulă latină înconjurată de un ocean acid! Acest Neam nu poate fi blamat, dar se încearcă acest lucru prin diferite vicieușuri mediatice. Cei ce ponegrec popoare, dacă nu se vor opri la timp, vor ajunge să fie blamați de cele șapte miliarde de pămînteni de pe glob. Unii ne consideră chiar un popor ucigaș, învinuindu-ne pe nedrept de diferite păcate, inclusiv de genocid, uitînd să se uite sub propriul nas național și să-și numere crimele și păcatele. Etniile mari și cele mici sînt de la Dumnezeu. Și tot de la Dumnezeu e și îndemnul ca etniile mari să nu fie «etnovore», înghițînd etniile mici.” Cf. Liliiana Moldovan: „Să ne mîndrim că facem parte dintr-un neam care a supraviețuit milenii pe o insulă latină înconjurată de un ocean acid!” – interviu cu conf. univ. dr. Vasile Șoimaru (http://www.dacoromania-alba.ro/nr61/sa_ne_mandrim.htm).

Mihai FLOAREA,
Bucureșt